

Sollerön i dikten

”Solen lyser på Sollerön”, inledningsdikten i årets krönika, är skriven av *Karl Erik Forsslund* (1872—1941), mest känd som författaren till ”Med Dalälven från källorna till havet”. Denna dikt som ingår i hans ”Daladikter och Vandringsvisor”, är förmodligen den enda publicerade, som helt handlar om Sollerön.

Anders Wallenius, prost i Mora och död 1663, skrev den bekanta ”Dalavägvisaren”. Redan då omnämns solen i samband med Sollerön.

v 5 *Där haver vår sol formerat en ö,
som Siljan så kärligt omfamnar.
Där tusentals fiskar de lämna sitt frö
i gräsrika vikar och hamnar.
Gud glädje och styrke de män, som där bo
vid älvom, på berg och i Dalom.*

Artur Hazelius, Skansens och Nordiska Museets skapare, företog som ung student sommaren 1857 en fotvandring i Dalarna. Resan blev grundläggande för hans kärlek till landskapets natur och folkliv. Efter återkomsten till Stockholm kom han att uppmärksamma två Rättvikskullor, som arbetat i staden under sommaren. Den ena, som tycks ha väckt Hazelius intresse, tänkes i en visa förklara sin längtan tillbaka till hemsocknen.

v 9 *Jag vill leva, jag vill dö
i mitt hem vid Siljans stränder,
sitta vid den väna sjö,
blicka ut mot Sollerö,
när sitt ljus den bleka månen tänder.*

Erik Axel Karlfeldt (1864—1931) är den mest kända författare, som omnämnt Sollerön. ”En hornlåt” skrev han till Anders Zorn med anledning av första spelmansstämman i Gesunda 1906. Den finns med i Sool-öen 1973. I ”Elie himmelsfärd” ur diktsamlingen

”Dalmålningar på rim” finner vi Sollerön i vers 8.

*Nu går solen bakom Sollerön, men trygg i rymdens natt
far profeten vid de vänliga små ljus,
som den gode Gud Fader utmed vägen haver satt,
vilken leder till hans gästfria hus.*

Carl Larsson i By (1877—1948) bonden och hembygdsforskaren, blev en mycket läst och omtyckt författare. Här följer hans dikt ”Mor Kerstis visa”, som handlar om utvandringen från Dalarna.

*Mor Kersti hon sörjer, tyst rinner hennes tår,
och sorgfullt i kvällen hon klagar.
”Jag sörjit har i tider, jag sörjit har i år,
jag gråtit i nätter och dagar”.*

*Du kära mor Kersti, vi sörjer du väl så,
vi rinna dina tårar så strida?
”Jag sörjer mina barn, mina dalabarn, som gå
så långt bort i världen den vida.*

*Det är tyst i Dalan, när ungdomen har gått,
fioler och låthorn de tiga.
Och lyste inte Siljan och Sollerön så blått,
så ville jag med döden mig viga.*

*Och hästen han gnäggar av längtan i sitt stall,
och korna de råma i båset.
Men vem skall köra hästen, och vem skall gå i vall,
vem stöka med getterna i fjåset?*

*Och vem skall taga gården, när far har gått ifrån
och jag lagt ögonen tillhopa,
när borta är vår dotter, och borta är vår son,
och eko blott svarar när vi ropa.*

*Om barnen mina fångna hos bergakungen gå,
vid bibel och psalmbok vill jag vaka
och läsa barnen lösa, så gott jag kan förmå,
till hemmet och lyckan tillbaka.*

*Jag vänta vill och hoppas ännu ett stilla år,
fast nog är det tomt för de gamla.
De komma nog åt åres, när Dalarna fått vår,
och alla unga krafter sig samla”.*

Så några prov på nutida poesi. I diktsamlingen ”I stöpet” av Malungskullan *Buske Rut Jonsson* finns denna visa.

*Jag ville jag vore om våren
en påse ringblommefrön
som sattes av någon ömhänt mas
i en blomsäng på Sollerön.*

*Eller en svulten groda
som övervintrat i en brunn
men flyttades av masar goda
om våren ner i Runn.*

*Och vore jag Baccantinna
i Gagnef jag gapande låg på huk
och lät de två älvarna rinna
brusande ner i min buk.*

*Och gärna jag vore om våren
en lättsam dikt i en bok
som torkade sorgetåren
där något gått på tok.*

*Men helst jag vore om våren
ett groblad frodigt och stort
att läggas på själåsåren
hos den som sig illa gjort.*

Till sist *Stig Sjödin*, som här driver ganska ohämmat med den allt mer affärsbetonade dalaromantiken.

(Ur diktsamlingen *Molnskugga*, utgiven 1955)

I Dalom

*Av och an på Middagsberget vickar sol,
glitter huppar på Siljan.
Gustav Vasa i vadmalsgrå granit*

skiljer läpparna och gol.
Ja, solen stjal näver på Sollerön.
Bergen är blå tillika.
Nu gnägga hästarna i krambods fönster.
Att alla må vända sina nosar
mot Leksands spel.

Skalden brölar i näverlur,
lurar bak holk och härbre.
Han har gett dem skogen
med ludna och lurviga djur.
Han har lärt dem tyda blomstren
och humlens must.
Men svagdricksbryggarn
kommer här som annorstädes
på klockslog, och det är långt
till de hedna ting.

Som cyklarna blänka i Vikarbyn,
så glänser solen på Siljan
Molnen är kullor med eldsken på hyn
lånta på målarpaletten.
Men i långbyx på Komidsommar
går hembiträdet till dans
och snubblar icke på månens skära.
Hembygdsgården står hemvävt grå.
Där leka alla fäbod på söndan.

Här fick Herren mycket smör i kärnan
att så leende bygden blev.
Han stänkte silver i fors,
satte blåklockan hätta till himmel
och gav kulla rödklint på kinden.
Nu leta de efter anden i spilåpipa
och fara i fädrens spår per bil.
De tar en krona för att visa en säng
där en prins har legat.
Men älven är evigt gratis

Karl Nilsson